

La priesperanta rezolucio de Unesko estas kvaronjarcenta (2):

La defenda talento de Ivo Lapenna

Radioprelego de Claude kaj Andrée GACOND, SRI-854/351, 1980 februaro 21 kaj 23

<http://www.esperanto-gacond.ch/SRI/Radiokasedo-1980-53/SRI-1980-53-B-6-351-854-1980-02-21-23-Claude-kaj-Andree-Gacond-La-priesperanta-rezolucio-de-Unesko-estas-kvaronjarcenta-2-La-defenda-talento-de-Ivo-Lapenna.mp3>

Cl.- Parolas nome de Svisa Radio Internacia gesinjoroj Claude kaj Andrée Gacond.

Kiel ni diris la pasintan semajnon ĉivintre la priesperanta rezolucio de Unesko fariĝis 25-jaraĝa. Ni marku tiun eventon memorigante, kiel la 8-a Ĝenerala Konferenco de Unesko provis flankenmeti la tiklan Esperanto-aferon kaj kiel lastmomente d-ro Ivo Lapenna kapablis devigi Uneskon tamen akcepti la ĉefan parton de la poresperanta dokumento. Ni citas el raporto de la historiisto Ulrich Lins, kiu aperis en la revuo "Esperanto" de UEA, decembro 1979.

A.- Lapenna, la observanto de UEA alvenis ŝipe en Montevideo la 1-an de novembro 1954 kaj tuj energie ĵetis sin al la surlokaj taskegoj, sciante kun kiom da atendoj la esperantistoj observas la trapason de la konferenco. Sur la tagordo troviĝis du demandoj en rilato kun Esperanto. La unua koncernis la peton de UEA faritan fine de junio 1953 pri konsultaj rilatoj kun Unesko. La dua temis pri la peticio.

Cl.- La unua demando solviĝis sen komplikaĵoj. La peto de UEA pri konsultaj rilatoj estis akceptita eĉ unuanime. La dua demando tamen renkontis ŝajne nevenkeblajn obstaklojn. Precipe pro tio, ke nek la ĝenerala direktoro de Unesko, nek iu ŝtato-membro prezentis proponon sekve de la raporto pri la peticio. La delegitoj el 72 landoj ja estis provizitaj per dokumentoj de CED. La Universala Ekspozicio impone demonstris la atingojn de Esperanto kaj la Urugvajaj amaskomunikiloj kun simpatio raportis pri la celoj de UEA. Sed malgraŭ senĉesaj kontaktoj kun delegitoj, Lapenna ne progresis pri la plej grava punkto, la iniciatado de oficiala propono al la konferenco. La 30-an de novembro li sendis poŝtkarton al Eŭropo, kiu informis ke – ni citas – ‘la situacio estas absolute senespera’.

A.- Du tagojn poste la situacio subite ŝanĝiĝis. Post vizito al la ekspozicio, delegitino el Meksikio estis tiel entuziasmigita, ke ŝia delegacio tuj decidis submeti la bezonatan projekton de rezolucio. Rapide estis havigita ankaŭ la subteno de la urugvaja edukministro, kiu samtempe estis la prezidanto de la konferenco. La 4-an de decembro la programkomisiono traktis la projekton. Oni atendis ke la proponinto el Meksikio ricevu la parolon. Ankaŭ Lapenna levis la manon. Tamen, ial, la komisiona prezidanto donis unue al la dana delegito, profesoro Andreas Blinkenberg la rajton paroli. Ties interveno estis mallonga sed katastrofa. Nomante sin lingvisto, Blinkenberg kvalifikis Esperanton la inventaĵo de amatoro, lingvo kun malriĉa vortaro kaj primitiva sintakso, per kiu maksimume eblas esprimi la urugvajajn menuojn, sed neniel servi al kulturaj celoj. Blinkenberg spicis sian paroladeton per mokaj vortoj, kies enhavo memorigis Lapenna pri spritaĵoj, kiujn li jam antaŭ multaj jaroj aŭdis de du klaŭnoj en iu balkana vilaĝa cirko.

Cl.- Lapenna poste ricevis la parolon kaj celis dum tri minutoj, kiel li pli malfrue raportis, restarigi la atmosferon de kulturo kaj de digno. Lin apogis la urugvaja delegito. Tiam sekvis la voĉdono. Meksikio, Urugvajo kaj Ĉinio, Tajvano subtenis la rezoluci-projekton. 23 kontraŭis ĝin kaj 19 sin detenis. La multjaraj fortostreĉoj de UEA abortis en marĉo de malespero.

A.- Nerve malpli eltenema homo en tiu momento verŝajne estus kolapsinta, sed Lapenna senprokraste rapidis al kunsido kun la gvidantoj de Urugvaja Esperanto-Societo por ellabori la tekston de protesta letero sendota al la urugvaja gazetaro. Tiu letero kondamnis la konduton de Blinkenberg, kiel ofendon ankaŭ al la gastiganta lando kaj lerte aludis al la kostoj, kiujn devas pagi la urugvaja popolo por konferenco kiel tiel ne serioze flankenŝovanta la deziron de 16,5 milionoj da subskribintoj de peticio. La gazetoj, unu post la alia, publikigis la leteron kaj dediĉis al la incidento siajn proprajn komentojn. La Societo, krome, proteste resendis al la dana konsulejo esperantlingvan kulturan filmon pri Danlando.

Cl.- La strategio de Lapenna kaj Urugvaja Esperanto-Societo, armi sin per la subteno de la publika opinio, montriĝis grandskala sukceso. Estas malfacile diri, kial la gazetaro tiel unuanime prenis la pozicion de Esperanto. Sed gravan rolon sendube ludis la elemento de emocioj. Minimume ĉiuj gastronomoj kaj dommastrinoj de Urugvajo iĝis apogantoj de UEA jam pro la malflata rimarko de Blinkenberg pri la urugvajaj menuoj. La efiko ĉiuokaze ne haltis antaŭ la konferencejo mem. La delegitoj ekatentis la ŝaŭmantan publikan opinion kaj konsciigis pri la graveco de afero, kiu, laŭ la posta formulo de Lapenna, minacis fariĝi monda kultura skandalo.

A.- Delegitoj alpaŝis la observanton de UEA por deklari sian malsolidariĝon kun Blinkenberg. Multajn el ili Lapenna vidis atente legi la dokumenton ‘Sed kvar’. Ŝvelis la nombro de la vizitantoj al la ekspozicio. Kaj kion neniu povis atendi, kontraŭ ĉiuj procedaj reguloj, la respondeculoj de Unesko konsentis ke pri la meksikia rezolucio jam famigita en komisiono, okazu voĉdono en la plena sesio de la konferenco. Estis la 10-a de decembro 1954, la lasta tago de la konferenco. La salono kaj la galerioj estis plenŝtopitaj. En la lasta vico solece sidis Lapenna, antaŭ li iom malpura tabuleto kun la surskribo: ‘Observanto de Universala Esperanto-Asocio’.

Cl.- Kiam alvenis la tagorda punkto pri la peticio, unue parolis la delegito el Meksikio, kiu proponis la rezolucion kun forstreko de unu paragrafo. Nome la, el taktika vidpunkto konsiderebla kiel tro pretendema rekomendo, ke la ŝtatoj-membroj kuraĝigu la uzon de Esperanto. Pri la definitiva teksto la voĉdono havis la jenan rezulton: subtenis ĝin 30 delegacioj, kontraŭis 5, kaj sindetenis 17 inter tiuj, kio estis notinda en pozitiva senco, la poststalina Soveta Unio kaj ĝiaj aliancanoj. Sekvis forta aplaŭdo, delegitoj venis por gratuli al la reprezentanto de UEA, kaj tiam la konferenco estis fermita. En sia viveca raporto pri la ŝtormaj semajnoj de Montevideo, Lapenna ne diras, ĉu je la fino li havis larmojn en la okuloj. Sed tio estas tre probabla.

A.- Se la urugvaja publiko emocie reagis, despli granda estis la reeĥo en la esperanto-movado je la sukcesa plenumo de la misio de Lapenna en Montevideo. La rezolucio de Unesko estis la plej aŭtoritata agnosko de la atingoj de Esperanto post la decido de Ligo de Nacioj en 1922.

Cl.- Tiu ĉi raporto de Ulrich Lins montras, kiel obstinaj homoj povas influi la eventojn. Sen la advokata talento kaj necedema kuraĝo de unu homo, d-ro Ivo Lapenna, tre verŝajne Unesko neniam estus akceptinta rezolucion, kiu rekonas la kulturan valoron de Esperanto.

Vi aŭdis elsendon de Svisa Radio Internacia. Parolis gesinjoroj Claude kaj Andrée Gacond. Ĝis reaŭdo!